

Anton BOZANIĆ, *Miholjice i Sveti Vid. Od najstarijih vremena do danas*. Malinska: Općina Malinska-Dubašnica (izvršni nakladnik Glosa d. o. o. Rijeka), 2019., 118 str. (drugo nadopunjeno i prošireno izdanje, Malinska: Općina Malinska-Dubašnica /izvršni nakladnik Glosa d. o. o. Rijeka, 2023., 118 str.)

Povijesni i sadašnji prostor Miholjica, Svetog Vida i pripadajućih sela i zaselaka nalazi se sjeverozapadnom dijelu otoka Krka. Od najstarijih vremena do danas prošla su stoljeća i stoljeća povijesti kroz ovaj krčki kraj koji u sebi baštini i jednu od najranijih prisutnosti ispovijedanja kršćanske vjere – lokalitet zvan Cickini (možda se u tome imenu krije hipokoristik sv. Lucije). U povijesnim izvorima Miholjice se određuju kao selo u kunfin od Omišlja, a što je ono logički i bilo dugo vremena dok nije, spletom nepovoljnih (epidemioloških) okolnosti, došlo – kao i u slučaju susjedne stare Dubašnice – do migracije stanovništva. No, danas je situacija potpuno drukčija pa se vrijedi na ovome mjestu prisjetiti proročanskih riječi iz 1938. godine slavista i etnografa Ive Jelenovića (1898. – 1981.) izrečenih u dokumentarnom filmu *Krk, najveći i najnapučeniji otok Jadranskog mora*: »Sveti Vid – postat će danas-sutra sastavni dio Malinske...«. I to je postao!

Povijesnu pak epizodu i povijesni put *Od Miholjica do Sv. Vida*, kako uostalom glasi naslov za lokalnu povijest važne knjige Marije Jakominić-Turk i Hrvoja Turka (1937. – 2004.) iz 1990. godine, sublimira na najbolji mogući način današnja župna crkva sv. Mihovila arkandela, koja – iako se nalazi u Sv. Vidu – zadržava stari titular svjesno nas podsjećajući na svoje ishodište.

Sve to bilo je dostatan poticaj da je u izdanju Općine Malinska-Dubašnica, te u izvršnoj nakladi Glose d. o. o. iz Rijeke, 2019. godine objavljena monografija *Miholjice i Sveti Vid. Od najstarijih vremena do danas*, koju autorski potpisuje Anton Bozanić, dekan i župnik omišaljski, istaknuti crkveni povjesničar moderne i suvremene hrvatske povijesti. Tematski gledajući monografija *Miholjice i Sveti Vid. Od najstarijih vremena do danas*, u kojoj se vješto i znalački promatra i predstavlja taj prostor, podijeljena je u pet cjelina, Prethodi im »Prigodno slovo« općinskog načelnika Roberta A. Kraljića, »Razvoj Sv. Vida vidljiv je na svakom koraku« (9–10) i vlč. Ivana Turčića, tadašnjeg župnika Župe sv. Vid »Vjera u Boga i čovjeka na ovim prostorima ostat će zauvijek« (11), odnosno u drugom izdanju prigodno slovo mons. Ivan Brnić »Neka nam ova monografija pomogne prepoznati istinsku stvarnost našega rodnog zavičaja« (11), te autorski proslav A. Bozanića »Osebnost Miholjica i Svetog Vida« (12–14). U prvom poglavlju – »Miholjice i Sveti Vid: smještaj, naziv i razvojni put« (15–24) – iznose se podatci o položaju/smještaju, staroj jezgri Miholjica, nekadašnjim selima i pripadajućim zaseocima, te stanovništvu koje se tijekom 19. stoljeća seli u Sv. Vid. U drugom poglavlju – »Sveti Vid i Miholjice nekada i danas – povijesni hod« (25–48) – tematizira se taj prostor u političkom i državnom-pravnom pogledu od najstarijih vremena do danas. Treće i ujedno najopširnije poglavlje – »Sveti Vid – Župa Sv. Mihovila Ark.« (49–85) – posvećeno je Župi sv. Mihovila arkandela, vjernicima, svećenicima i sakralnim zdanjima, dok se u četvrtom – »Kulturno nasljeđe Miholjica i Svetog Vida« (86–96) – obrađuje kulturno nasljeđe Miholjica i Svetog Vida: staroslavensko bogoslužje i glagoljicu, odnosno glagoljske rukopise i natpise, nekadašnje bratovštine i novija crkvena društva, školu u Svetom Vidu, istaknute osobe, Arheološku

zbirku Cickini te Etnografsku zbirku Mihojski toš (u osnutku). Zadnje, peto poglavlje – »Iseljenici iz Svetog Vida u New Yorku« (97–107) – s pravom je posvećeno iseljeničkoj zajednici iz Svetog Vida, koja je svoj novi dom pronašla Sjedinjenim Američkim Državama, napose u New Yorku.

Monografija je, sukladno standardu Glosinih izdanja kao izvršnog nakladnika, opremljena kronologijom važnijih zbivanja u Miholjicama i Svetom Vidu (108–109), popisima izvora i literature (111–113), sažetcima na hrvatskom, engleskom, talijanskom i njemačkom jeziku (114–117) te bilješkom o autoru (118). Tako na ukupno 118 stranica teksta obogaćenim brojnim slikovnim, kartografskim i drugim priložima pronalazimo znane i manje znane ili čak do danas nepoznate podatke i navode iz povijesti i sadašnjosti toga kraja. U drugom izdanju pridodane su neke nove fotografija, a pojedine su zamijenjene.

Ovom prilikom izdvojimo jedan podatak koji zaslužuje svekoliku pažnju. Naime, riječ je o glagoljičkom natpisu iz Sv. Vida-Miholjica iz 1926. godine, koji glasi u transliteraciji (iz glagoljice u latinicu): L(ÊT) G(OSPODNJIH) 1926., te u transkripciji (arapske brojke): (1926). Natpis je izveden glagoljičkim slovima i to pojedina slova oblom, a pojedina uglatom glagoljicom ili nekim prijelaznim tipom, tj. kako je – po svemu sudeći – klesaru bilo podesno i kako je umio isklesati ono što mu je na predlošku bilo dano. Napis otpočinje glagoljičkom kraticom LG (to su četrnaesto – *ljudije* i četvrto – *glagolju* slovo glagoljske azbuke) koja znači: L(ET) G(OSPODNJIH), što odgovara latinskom AD = *Anno Domini*, tj. Godine Gospodnje. Međutim, nakon toga učinjene su prilikom klesanja pojedine pogreške. Kao prvo slova koja slijede trebaju označavati godinu, a kako glagoljica nema zasebne grafeme za označavanje brojeva, već svako slovo ima svoju brojevnju vrijednost, tako da se između svakog slova u sredini postavlja točka kako bi razlikovao kada je posrijedi fonemska, grafemska – slovna, a kada brojevnja vrijednost glagoljice. Brojevnje vrijednosti u glagoljici odgovaraju sustavu rimskih brojki gdje se jedinice, desetice, stotice i tisućice zbrajaju jedna na drugu kako bi se dobio željeni broj. U našem natpisu točaka nema, a slova ipak moraju označavati godinu. No, to je manji problem u odnosu na ono što slijedi. Tako umjesto slova *č* (*črv*), koje nosi brojevnju vrijednost 1000, isklesano je zapravo slovo nalik na *f* (*frt*) – broj 500. Slovo *c* (*ci*) u vrijednosti 900 dobro je izvedeno dok slovo *i* (*i*) ne baš najtočnije. Zadnje slovo – brojka *e* (*jest*) dobro je isklesana. No, da ne bi došlo do zabune o čemu se radi, tj. koja godina mora biti zapisana, ispod glagoljičnih slova u brojevnoj vrijednosti godina je ponovljena arapskim brojkama u zagradi. Godina s natpisa (1926.) vjerojatno se odnosi na uređenje okoliša crkve, odnosno zida u koji je taj natpis ugrađen. Te je godine započeta (kamen temeljac blagoslovljen 27. srpnja 1926.) i završena izgradnja župnog zvonika pa je to više nego vjerojatno i u vezi s time. Tim više što je tada – iako u mirovini – upravitelj župe (od 1925. do 1927.) bio glasoviti krčki glagoljaš pop Mihovil Mužinić Mužina (1850. – 1933.), koji je izvjesno bio inicijator da se natpis izvede u glagoljici (slova ponešto nalikuju na ona iz Levakovićeve i Karamanova *Misala*). Prema predaji to je bio dio kamene grede s glagoljičnim natpisom (godinom) koja je pak trebala biti ugrađena u zvonik. Međutim, pukla je i kao takva bila je sekundarno iskorištena u spomenutom zidu.

Važnost glagoljičnog zapisa iz Sv. Vida jest ta što je to jedan od najkasnijih primjera takvih glagoljičkih natpisa. To je vrlo kasno klesanje glagoljičnih slova u kamenu kada se takvo što u 20. stoljeću gotovo više nigdje ne koristi. Također, to je čvrst dokaz o glagoljaškome karakteru cijelog ovoga prostora i svakako jedan od najkasnijih epigrafskih spomenika na glagoljici na puno širem području jer se ranije smatralo da je najkasniji jedan glagoljični natpis iz Glavotoka iz 1864. godine, odnosno iz mjesta Kali na otoku Ugljanu iz 1873. godine.

Zaključno recimo kako monografija Antona Bozanića *Miholjice i Sveti Vid. Od najstarijih vremena do danas* – osim povijesnog pregleda – donosi vrijedne podatke o začetcima ovoga prostora i njegove crkvene organizacije, o glagoljaškoj baštini, o zbivanjima tijekom i nakon Drugoga svjetskog rata te iznimno zanimljiva svjedočanstva o iseljenicima iz toga kraja u Sjedinjenim Američkim Državama. U njoj se daje i meritorna ocjena istaknutih pojedinca koji su – poglavito intelektualno i duhovno – zadužili taj kraj. Svatko tko posegne za njom bit će obogaćen riječju i slikom o jednom malom, ali značajnom prostoru otoka Krka i njegovim stanovnicima.

Tomislav Galović